

Yüce Kimlik

Doğu Metafiziği ve Hristiyan Dini
Üzerine Bir Deneme

ALAN WATTS

Çeviren: Serin Üçer

YÜCE KİMLİK

Translated from the English Language edition of The Supreme Identity by Alan W. Watts, originally published by arrangement with Vintage Anchor Publishing, an imprint of The Knopf Doubleday Group, a division of Penguin Random House, LLC. Copyright © 1972 by Alan W. Watts. Turkish translation Copyright © 2022 by Sola Unitas. All rights reserved.

Tüm hakları saklıdır. İngilizce orijinali Vintage Anchor of The Knopf Doubleday Group, a division of Penguin Random House, LLC. tarafından “The Supreme Identity” adıyla yayımlanmıştır. Bu eserin çeviri sorumluluğu Sola Koç, Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.’ye aittir. Bu kitabın hiçbir bölümü yazılı izin alınmadan kopyalanamaz ya da çoğaltılamaz.

SOLA UNITAS - SOLA KIDZ

Fetih Mah. Tahrallı Sok. Kavakyeli İş Merkezi

No: 7/E İç Kapı No:16 Ataşehir/İSTANBUL

Telefon: 0212 939 76 52 - E-posta: solaunitas@solaunitas.com

www.facebook.com/solayayinlari

www.twitter.com/solaunitas

www.instagram.com/solaunitasyayinlari

www.instagram.com/solakidz

<https://kitap.solaunitas.com>

ISBN: 9786256974128

Yayıncı Sertifika No: 45798

1. Baskı: İstanbul 2022

İmtiyaz Sahibi: Umut Kısa

Genel Yayın Yönetmeni: Buket Konur

Çeviren: Serin Üçer

Editör: Ayşegül Yazmacı

Redaksiyon: Ogün Özdemir

Son Okuma: Buket Konur

Mizanpaj: Özlem Yıldız

Kapak Tasarımı: Özkan Köse

Orijinal Adı: The Supreme Identity

BASILDIĞI YER

Deren Matbaacılık Ambalaj Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi

Yakuplu Mah. 194 Sok. 3. Matbaacılar Sitesi No: 337/338 Beylikdüzü/İstanbul

Sertifika No: 47881

© Bu kitabın tüm yayın hakları Sola Koç, Eğ. Dan. Hiz. A.Ş.’ye aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

YÜCE KİMLİK

Doğu Metafiziği ve Hristiyan Dini Üzerine Bir Deneme

Alan Watts

Çeviren: Serin Üçer

İÇİNDEKİLER

YENİ BASKIYA ÖNSÖZ: 9

İLK BASKIYA ÖNSÖZ: 13

GİRİŞ: 19

I

SONSUZ VE SONLU: 53

II

YÜCE KİMLİK: 89

III

KÖTÜLÜK PROBLEMİ: 119

IV

İÇE DÖNÜŞ VE EVRİM: 161

V

GERÇEKLEŞTİRME YOLU: 201

Bu kitap, meyvelerinin bu sayfalar olduğu, saatlerce süren tartışmalar için teşekkür ederek, aşağıdaki geçmiş ve şimdiki NORTHWESTERN ÜNİVERSİTESİ üyelerine ithaf edilmiştir.

RICHARD C. ADAMS
ROBERT BUSCH
PRISCILLA CLARK
ALBERT CRAIG
DOROTHY M. DEWITT
FERDINAND FENDER
CARLTON GAMER
EMERSON R. HARRIS
ROSEMARY HODGINS
GLORIA A. LOVE
STEELE W. MARTIN
ROSE ADAMEK MCGEE
MURIEL PINDER PISCHEL
ROBERT H. PLATMAN
DONALD H. POTTS
WINIFRED STENE
CLARRA MAE SULLIVAN

YENİ BASKIYA ÖNSÖZ

Bu kitabı 1949'da, Anglikan Komünyonu rahibi olarak resmi bağlantımı kesmek üzereyken ve bunu yapmaya tam olarak karar vermemişken yazdığım unutulmamalıdır. Bu nedenle, geriye dönüp baktığımda, argümanı bana biraz dolambaçlı görünüyor ancak yine de içinde bana hâlâ geçerli görünen çok şey olduğu için, yeni ve çok az gözden geçirilmiş bir baskı çıkarıyoruz. Daha çok teologlar ve karşılaştırmalı din öğrencileri için yazılmış ve bu nedenle *-Zen Yolu* ile birlikte yazdığım daha ciddi ve bilimsel kitaplardan biridir. Bununla birlikte, Katolik geleneğine ilişkin mevcut konumum, *Beyond Theology*'de (*Teolojinin Ötesinde* - 1964) ve *Ruh Dediğin*'in Yeni Baskısına Önsöz'de (1971) açıklandığı için burada tekrarlayanın bir anlamı yoktur.

Yüce Kimlik'in orijinal önsözünde bir filozof olarak, ne yasayı ortaya koymaya ne de tutarlı bir konumu savunmaya çalıştığımı, sadece diğer ilahiyatçılarla Hristiyanlık hakkında Vedanta'ya ve Budizm'e karşı dostane ve akıllı bir tartışma başlatmaya çalıştığımı söyledim. Geridönüşler başlangıçta kısa ve huysuzdular ancak zamanla gerçekten ilerlemeye başladılar; özellikle Piskopos James Pike ve Paul Tillich, Piskopos John A. T. Robinson, Dom Aelred Graham O.S.B., Peder Heinrich Dumoulin S.J., Dean Charles U. Harris, Birader David O.S.B. ve bana diğer ruhsal geleneklerin kavrayışlarını küçümsemeye gerek duymayan, aksine onları Mesih'in Bedeni ile bütünleşmiş olarak görmeye ihtiyaç duyan yeni ve güçlü bir Hristiyanlığı temsil ediyor gibi görünen diğerleri.

Neredeyse tüm hayatım boyunca, gerçek katolikliği, Hristiyanların, Hinduların, Budistlerin, Müslümanların, Taoistlerin, Yahudilerin ve diğerlerinin ortak zeminlerini tanıyabilecekle-

ri ve tartışmadan ve aynı zamanda ilginç ve renkli yöntem ve üslup farklılıklarını terk etmeden birlikte ibadet veya meditasyon yapabilecekleri bir kardeşlik için çalıştım. Aziz Petrus'un yüksek sunağında bir Buda imgesi ya da Kâbe'de bir haç görmek istemem ama tefekküre dayalı mistisizm -ya da bu kitapta 'metafizik' olarak adlandırılan şey- Zen Budistleri, Sufiler, Vedantistler ve kutsanmış sessiz Trappistler arasında temel bir fark yoktur. Çünkü biri Varlık Temeli'nin saf tefekkür alanına girdiğinde, kafanın içinde daha fazla konuşma olmaz ve bu nedenle tartışma için bir neden yoktur. Sadece kristal kadar berrak ve gerçeğe, gerçekliğe veya olana açık bir bilinç vardır; St. Thomas Aquinas'ın da söyleyeceği gibi, bu tüm insanların Tanrı dediği şeydir.

Tarihsel olarak, Yahudiler, Hristiyanlar ve Müslümanlar, büyük ölçüde kutsal kitapların otoritesine aşırı bağımlılıkları ve sözlü olmayan ibadet biçimlerini göreceli olarak ihmal etmeleri nedeniyle, dinciler arasında en tartışmalı olanlardı. Ama Hristiyanlar arasında, belki de Protestan köktendincilerinin çılgın çevresi dışında, Tanrı'nın Sözü'nün veya Logos'unun yazılı veya sözlü dilin özellikle hecelenmiş talimatlarıyla karıştırılmaması gerektiği giderek daha fazla kabul edilmektedir. Tanrı'nın Sözü, açıkça doğrusal değildir çünkü bu evrenin tüm eşzamanlı ve çok sayıdaki işlemlerini, her seferinde 'bir parça' bilgi veren emirlerle yönetmek imkânsız olurdu. Bu nedenle St. Paul, ruhun hayat verirken harfin öldürdüğünü açıkladı ve İsa, "Kutsal yazıları her gün araştırıyorsunuz çünkü onlarda yaşam olduğuna sanıyorsunuz." diyerek Ferisiler'i azarladı.

İsrail'e verilen vahiy, şimdiye kadar verilmiş olan tek vahiy değildir. Bu veya diğer galaksilerde başka gezegenlerde de insanlar olduğuna varsayalım: Dünya'dan gelen misyonerlerin Musa, İsa veya Muhammed aracılığıyla kurtuluşa kavuşmasını mı beklemek zorundalar? Benzer şekilde, İsa Filistin'de, onlarınkiyle tamamen iletişimsiz bir dünyada yaşarken Çinliler, İnkalar ve Avustralyalılar için ne tür bir kurtuluş fırsatı vardı? Elbette,

Tanrı'nın dünyayı çok sevdiği ve bunu kastettiği doğruysa, biricik Oğlunu dünyalar kadar çok biçimde verecektir. Ayrıca, cennetin altında, insanların İsa'nın Adı'ndan başka kurtulabilecekleri başka bir İsim olmadığı söylendiğinde, aslında İsa'nın Adı'nın İsa'nın -ya da Yeşu ya da Aissa ya da Iesous- değil, *İsa'nın ruhu* yani Üçlemenin İkinci Kişisi, Logos, Biricik Oğul ve -kadınısı açıdan- Sofya veya Tanrı'nın Bilgeliği olduğudur. Katolik dogmatiklerinde ve hatta İncil'de, Nasıralı İsa'nın tüm zaman ve uzayda Biricik Oğul'un tek vücut bulmuş hâli olduğuna kimseyi inandıracak kesinlikle hiçbir şey yoktur.

Pek çok insan için, hatta dindar Katolikler için, İncil'deki ve dini otoritedeki bu sorunlar, artık çok fazla anlam ifade etmiyor. Ancak son yirmi yılda olan ve bu kitabın teşvik etmeyi amaçladığı şey, -resmi konsüllerin ve konkordatoların tüm hilekârlıkları olmaksızın- çok bilgili ve kutsal Hristiyanların, diğer geleneklerin benzer temsilcileriyle onları dönüştürmeye çalışmadan manevi paydaşlığa girmiş olmalarıdır. Cizvit ve Benedictine rahipleri, Zen ve Yoga uyguluyorlardı ve Trappist Thomas Merton, hemen hemen tüm Batılı tercümanların en iyi Zen anlayışına sahipti.*

Din adamları arasındaki eski ve yeni birçok arkadaşım, doktrinlerinde daha az çılgın ve keskin hâle geldi; bunun nedeni, sadece evrensellik için duygusal bir arzu değil, en azından ortaya çıkmış olması gereken kendi içsel yaşamlarının bir ölçüde, Doğu ve Batı'nın bu manevi buluşmasında dikkate değer şekilde derinleşmesidir. İşler öyle bir noktaya geldi ki, neredeyse yeniden bir Hristiyan rahip olarak işlev görebilirdim ancak sanırım daha fazla insanla yalnız ve yabancı olarak iletişim kurabileceğimi düşünüyorum -çok açık bir şekilde- herhangi bir dini örgütün çıkarlarını temsil etmiyorum.

Ayrıca, dinde partizanlığın artık entelektüel olarak saygın olmadığı ve çeşitli dinlerin aynı şeyi yapmanın farklı tarzları olarak görülmesi gerektiği, inancım hâline geldi.

*

Özellikle *The Zen Revival* adlı denemesine bakabilirsiniz.

Yüce Kimlik'i yazdığımdan beri dünyanın çoğunu gezdim ve birçok geleneğin dini uygulamalarına tanık oldum. Sözcüğün anlamlarına hiç dikkat edilmezse, Ogalala Sioux'nun peyote ritüelinden günümüze kadar birçok tapınak eylemi biçiminin temelde aynı olduğunu fark ettim: İlahiler, selamlar, mumlar, tütsüler, gonglar ve çanlar; Paris Rus Ortodoks Katedrali ve Roma'daki San Anselmo Manastırı'ndan Kyoto'daki Daitoku Tapınağı'na kadar. Sayfa 192'deki Ping.ting ile ilgili Zen hikâyesinin amacını anlarsanız, neden kelimeyi veya sesi almanın, anlamı elde etmekten daha önemli olduğu açık olacaktır. Küçük bir çocukken, yetişkinlerin ne dediğini tam olarak anlamadığınızda, onların ne yaptıklarını, ahlaki değerlendirmesi açısından değil, 'bunun özel gidişatı' açısından inanılmaz bir netlikle gördüğünüzü hatırlayın. Bu nedenle kişi cennetin krallığına girmek için yeniden çocuk olmalıdır ve ayrıca bir Buda'ya tathagata* denmesinin nedeni budur; yani böyle gelen veya giden kimse. Zihnin sessizliğinde, yorum yapmadan basitçe 'ne olduğunu' bildiği bir ortamda, tüm inanlar görüşlerini askıya alabilir ve birlikte gerçekliği tefekkür edebilirler. Bu son ifadeyi orijinal biçimine dönüştürürsem, 'şeyin kendisini -gözlemek için- tapınakta toplamak' anlamına gelir.

ALAN WATTS

Sausalito, Kaliforniya

Mart 1972

* EN: **Tathagata**: Tathagata'nın her şeyin gelip gitmenin ve tüm geçici fenomenlerin ötesinde olduğu belirtilir.

İLK BASKIYA ÖNSÖZ

Medeniyetimizin manevi durumu hakkında bazı gerçeklerle yüzleşmeliyiz. Fazla vurguya gerek kalmayacak kadar açık olan bir tanesi, pratikte dini ve eğitim kurumlarımızın, içinde bulunduğumuz siyasi, ekonomik ve psikolojik açmazla başa çıkmak için ne bilgelik ne de güç sağlamamasıdır. Batı insanının ‘doğayı fethetmesi’nin, bilimsel ilerlemenin ve kültürel emperyalizmin nihai sonucunun, bugünkü seyrini izlemesi hâlinde, ‘ilkinden daha kötü son durum’, yani Avrupa tarihinin başladığı varsayılan barbarlıktan daha kötü bir son durum olacağından kuşku duyulamaz. Batı medeniyetinin mevcut durumu, dünyayı birçok başarı ve nimetinden çok daha ağır basan tehlikelerle tehdit ediyor.

Çok daha az açık olan bir başka gerçek ise, kültürel genişlememizin bize istemeden de olsa büyük bir manevi fırsat getirmiş olmasıdır. Asya halkları üzerinde siyasi, ekonomik ve kültürel egemenliğimizi güvence altına almaya çalışırken, Doğu’nun akıl aleminde, sessiz ama güçlü bir şekilde istilaya uğradık. Batı düşüncesi, doğu ‘felsefesi ve dini’ dediğimiz şeyin etkisini hissetmeye başlıyor ancak bu etkinin birkaç bilim adamı ya da tarikatçı veya modacıyla sınırlı olduğuna inandığımız sürece, ciddi olarak endişe duymayacağız. Ancak her geçen gün ‘antik Doğu’nun modern kültüre katkısı’ hakkında daha fazla şey duyuyoruz. Yine de düşünceli Batılılar, Doğu’nun bilgeliğinden öğrenecek bir şeyleri olduğu konusunda hemfikir olsalar da, çoğunlukla bunun, zaten çok daha üstün olan yaşam tarzlarını rafine bir şekilde zenginleştirmekten biraz daha fazlası olduğu görüşündeler.

Yaşam tarzımızın yol açtığı feci durum göz önüne alındığında, Batılı insanın manevi ve kültürel üstünlüğüne olan

güveni şaşırtıcıdır. Maneviyata inanmayan bizlerden, modern dünyanın laikliğini iyi bulan hümanistlerimizden ve rasyonalistlerimizden bu beklenirken, Hristiyan dininin çoğu lideri arasında aynı tutumu bulmak gerçekten trajiktir. Nitekim birçoğunun şark ilmine karşı gösterdikleri korku ve anlayışsızlık, manevi zayıflığımızın ve körlüğümüzün en önemli alâmetlerinden biridir.

Hristiyanların, Asya'nın ruhani geleneklerini ciddiye almalarının, onların aramızdaki varlıklarının ilahi takdirden başka bir şey olmadığını anlamalarının, onları anlamalarının ve onlarla uzlaşmalarının zamanı geldi. Bu, Hristiyanlığın veya ortak bir inançtaki dinlerin herhangi bir doktriner değişikliğini gerektirmez çünkü sonraki bölümlerde gösterileceği gibi, Vedanta, Budizm ve Taoizm gibi manevi gelenekler tam anlamıyla dinler değildir ve Hristiyanlıkla rekabet olarak kabul edilemez.

Asya'nın sunmak zorunda olduğu bilgelik, yalnızca insan zihninin en derin yaşam anlayışını değil, aynı zamanda insan düzeni ve akıl sağlığı için gerekli bir bilgiyi de bünyesinde barındırır. Eski çalışmalarımın bazılarında, özellikle *Ruh Dedik'in*de, bu bilgeliliğin deyim yerindeyse Hristiyanlığın dokusuna nasıl işlenebileceğini göstermeye çalıştım. Bununla birlikte, "Hiç kimse, eski giysilere yeni kumaş koyamaz." diye, böyle bir iç içe geçmenin yetersiz olduğunu anladım. Hristiyanlığın dışarıdan hiçbir eklemeye veya büyütme ihtiyacı yoktur ve herhangi bir Doğu doktrinini, sanki iki tür doktrin aynı düzendenmiş gibi, onun içine dahil etme girişimi kafa karıştırıcıdır. Bir senfoninin parçalarını bir dansın ortasına yerleştirmeye çalışmak gibidir. Doğrusu, ikisi yan yana getirilmeli ve karışım yerine benzetme yoluyla ilişkilendirilmelidir.

*Ruh Dedik'in*de, dogmanın biçimini ve anlamını ayırt ederek karışımın kaçınılmaya çalışmama rağmen, işleyiş tam olarak başarılı olmadı. Çünkü dogmanın anlamının zaten teolojinin ilgi alanı olduğu o kadar genel olarak varsayılır ki, sanki garip bir dogma değilse de garip bir teoloji sunmaya çalışıyormuşum gibi görünüyordu. Bu nedenle birçok insan, Hristiyan

*Gökyüzü üstümüzde gibi görünüyor ama
aslında biz onun ortasında yaşıyoruz.*

Britanyalı din filozofu, yazar, Hint felsefesi ve Zen Budizmi üzerine en yetkin uzmanlardan biri olan Alan Watts, en etkili eserlerinden biri olan *Yüce Kimlik*'te, uygarlığın bozulan ruhsal durumunu inceleyerek Doğu metafiziği ve dinler üzerine titiz bir teolojik tartışma yoluyla çözümler sunuyor.

Alan Watts, teolojik konuların en ince ayrıntılarını inceleyerek, okuyucuları daha önce çok tanıdık görünen dinlerin özlerini yeniden değerlendirmeye ve her şeyin “iyi” ve “kötü” zemininde buluşabileceğini algılamaya davet ediyor.

“Belki de sonsuzun gücünü önermenin en iyi yolu, kendi bilincimizin analojisidir. Saf, özsel farkındalık -her birimizin içindeki, bilen o gizemli alan- bilinen hiçbir şeyle anlatılamaz.”